

se hajts ama jajveszéklő emberek szavára. Ha te nem szeretsz, az isten se szeressen.

Se az igekötőt elválasztva előtétbe helyezi, pl. Föl se vegye kárát gazd' uram. Még se mond a társaidnak. El se vidd innen.

Az igekötő nélküli ige elé az osztó *se ne* áll, a hány állítmány, ugyanannyiszor ismételve, pl. Se ne dicsérd, se ne szidd. Se ne könnyen mindent hinni, se ne hirtelen valamit megszeretni (Fal. U. E. 444).

E tiltó szópárból elmaradhat az első *se*, pl. Ne dicsérd, se ne szidd. Ne itélj kevésből könnyen, se ne légy gyanus (Horv. C. 267).

Régeinte nemcsak az egyik szópárból, hanem mind a kettőből hiányozhatott a *ne*, pl. Vigyázzanak, hogy el ne essenek, se higgyenek az eretnekségnek (Debr. C. 128). Senki borát ne költse, se tékozzolj (K. Csepr. 1626. D. 8). Se légy teljesen másé, se más a tiéd (Fal. U. E. 494).

Az egyedüli *se* ma csak ismételt nevek előtt járja. Ne esküdjeteK se mennyre, se földre. Ne hajolj jobbra, se balra.

A tagadó általános névmások és határozók a tiltó *se*-t megelőzik, pl. Sem mit se adjatok a háládatlannak. So h' se búsulj.

VERESS IGNÁCZ.

Háztűznézni. A szólások eredetének felkutatásánál a legszélesebb körű nyelvi és összehasonlító néprajzi vizsgálat szükséges. Ilyen nyelvi adatokat akarok ezúttal a *háztűznézni* szólásra nyújtani, a nélkül, hogy bármiféle következtetést mernék ez adatokból vonni. CzF. szerint a «háztűznézni» annyi mint «a vőlegény házához menni s annak gazdasági állapotát szemügyre venni». De nem csak a menyasszony mehet háztűznézőbe, hanem sokkal inkább használjuk e kifejezést a vőlegényről. Maga a szólásmód részint a megfelelő szokással is kapcsolatban megvan a hazai tótságnál és a morva csehségnél. Az adatok ezek: 1. tót: *obzeranie ohniska*. E kifejezés megvan Hontban, Gömörben és Breznóbánya vidékén (Slovenské Pohľady 15 : 528); 2. morva-cseh: *obhlédati ohnišče*; ezt a kifejezést a morva csehség akkor használja, mikor a vőlegény megnézi jövődöbelje gazdaságát s meggyőződik arról, hogy menyasszonya ért is a gazdasághoz (v. ö. Bartoš F. Morarská svatka). Azt hiszem, a magyar szólások kutatójának ezt a két adatot is tekintetbe kell vennie, ha elfogulatlanul akar itélni s nem tesz majd úgy mint Ipolyi Mythológiájában, a ki kifejezésünket rómainak jelentette ki. M. J.